

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ
Наставно-научном већу
Студентски трг 3/III
Београд, Србија

На седници Наставно-научног већа Географског факултета, одржаној 19. јуна 2026. године, именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидаткиње Јелене Н. Миленковић под насловом:

ВАЛОРИЗАЦИЈА ПОТЕНЦИЈАЛА ПОДРИЊСКО-ВАЉЕВСКИХ ПЛАНИНА У ФУНКЦИЈИ РАЗВОЈА СПЕЦИФИЧНИХ ОБЛИКА ТУРИЗМА

На основу детаљног прегледа докторске дисертације кандидаткиње Јелене Н. Миленковић, чланови Комисије подносе Наставно-научном већу Географског факултета следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Увод

1.1. Хронологија одобравања и израде дисертације

Кандидаткиња Јелена Н. Миленковић је докторску дисертацију под насловом „Валоризација потенцијала Подрињско-ваљевских планина у функцији развоја специфичних облика туризма“ пријавила 27. новембра 2019. године на матичном факултету. Наставно-научно веће Географског факултета Универзитета у Београду, на седници одржаној 26. децембра 2019. године, именovalo је Комисију за оцену научне заснованости теме докторске дисертације. Наставно-научно веће Географског факултета је 13. фебруара 2020. године усвојило Извештај комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације и одобрило Јелени Н. Миленковић израду докторске дисертације под насловом: „Валоризација потенцијала Подрињско-ваљевских планина у функцији развоја специфичних облика туризма“. Веће научних области грађевинско-урбанистичких наука, на седници одржаној 2. јуна 2020. године, дало је сагласност на оцену подобности кандидаткиње и предлога теме докторске дисертације.

По предаји дисертације, Наставно-научно веће Географског факултета Универзитета у Београду, на седници одржаној 19. јуна 2026. године, именovalo је Комисију за оцену докторске дисертације у саставу: др Снежана Вујадиновић, редовни професор Географског факултета Универзитета у Београду, др Марија Белиј Радин, ванредни професор Географског факултета Универзитета у Београду и др Немања Томић, ванредни професор Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду.

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација припада научној области Геонауке и ужој научној области Туризмологија, за коју је матичан Географски факултет Универзитета у Београду. Ментори докторске дисертације су др Мирјана Гајић, редовни професор Географског факултета Универзитета у Београду (чије компетенције за менторство потврђује 14 објављених радова у међународним часописима са SCI и SSCI листе) од чега 6 у последњих пет година и др Марко Јоксимовић, ванредни професор Географског факултета Универзитета у Београду (чије компетенције за менторство потврђује 14 објављених радова у међународним часописима са SCI и SSCI листе) од чега 7 у последњих пет година.

1.3. Биографски подаци о кандидаткињи

Јелена Миленковић рођена је 10. априла 1992. године у Лесковцу. Основну школу и прве две године гимназије похађала је у Лесковцу, док је трећи и четврти разред завршила у VIII београдској гимназији, са одличним успехом. Географски факултет Универзитета у Београду, смер Туризмологија, уписала је школске 2012/2013. године, као редован студент. Током основних студија била је стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја и Фонда за младе таленте Министарства омладине и спорта. Основне академске студије завршила је 2016. године у предвиђеном року, са просечном оценом 9,84. Одбравивши тему завршног рада „Туристичка разгледница Лесковца – некада и сада“ 22. септембра 2016. године са оценом 10, под менторством проф. др Сање Павловић, стекла је звање дипломирани туризмолог. На основу успеха постигнутог током основних студија, проглашена је студентом генерације смера Туризмологија.

Мастер студије на Географском факултету Универзитета у Београду, смер Туризмологија, уписала је школске 2016/2017. године. Током мастер студија била је стипендиста Фонда за младе таленте Министарства омладине и спорта. Мастер рад „Антропогени потенцијали Града Лесковца у функцији развоја културног туризма“ под менторством професора емеритуса др Стевана Станковића, одбранила је 18. септембра 2017. године са оценом 10. Са одбрањеним мастер радом завршила је мастер академске студије са просечном оценом 10,00 и стекла звање мастер туризмолог. Поводом обележавања јубилеја 125 година од оснивања Географског факултета Универзитета у Београду, додељена јој је награда за најбољи мастер рад у школској 2016/2017. години на студијском програму Туризмологија.

Докторске академске студије на Географском факултету Универзитета у Београду, студијски програм Геонауке, уписала је школске 2017/2018. године. Положила је све испите предвиђене наставним планом и програмом, са просечном оценом 10,00. Током докторских студија била је стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије у области Геонаука, при чему је као истраживач-стипендиста била ангажована на Географском факултету Универзитета у Београду на научно-истраживачком пројекту бр. ОИ 176008 „Развојни програми ревитализације села Србије“, под руководством проф. др Миле Павловић у периоду од 2018. до 2021. године. Током овог периода учествовала је на више научних и стручних скупова, где је презентовала своје радове. Свој научно-истраживачки рад усмерила је ка области туристичке географије, са посебним фокусом на валоризацију природних и антропогених туристичких вредности. До сада је

самостално или у коауторству објавила 14 научно-стручних радова, од којих су четири публикована у међународним часописима индексираним на SCiE и SSCI листама.

1.4. Релевантни радови и верификација резултата

Категорија M21

1. Joksimović, M., Gajić, M., Vujadinović, S., **Milenković, J.**, & Malinić, V. (2021). Artificial Snowmaking: Winter Sports Between State-Owned Company Policy and Tourist Demand. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 45(7), 1170–1187. <https://doi.org/10.1177/1096348020957072>

Категорија M22

1. **Milenković, J.** (2021). Evaluation of Geo-sites in the Podrinje-Valjevo Mountains with Respect to Geo-tourism Development. *Geoheritage*, 13(44). <https://doi.org/10.1007/s12371-021-00567-7>
2. Marjanović, M., **Milenković, J.**, Lukić, M., Tomić, N., Antić, A., Marković, R. S., Atanasijević, J., Božić, D., Buhmiller, S., Radaković, M., Radivojević, A. R., Milićević Langović, A., Gavrilov, M. B., & Marković, S. B. (2022). Geomorphological and hydrological heritage of Mt. Stara Planina in SE Serbia: From river protection initiative to potential geotouristic destination. *Open Geosciences*, 14(1), 275–293. <https://doi.org/10.1515/geo-2022-0340>

Категорија M23

1. **Milenković, J.**, & Lukić, M. (2025). Evaluation of bioclimatic conditions for tourism activities in the Podrinje-Valjevo Region (Serbia). *Időjárás*, 129(4), 443–464. DOI: 10.28974/idojaras.2025.4.4

Категорија M33

1. **Milenković, J.**, Lukić, M., Milovanović, J. (2020). M-GAM model based evaluation of Gradac river gorge for geotourism development. *Proceedings of the 5th International Scientific Conference in the field of tourism and hospitality - SITCON 2020*. Belgrade: Singidunum University, 48–60, ISBN 978-86-7912-740-2. <https://doi.org/10.15308/Sitcon-2020-48-60>

Категорија M44

1. Малинић, В., & **Миленковић, Ј.** (2018). Валоризација Смедеревске тврђаве у функцији развоја културног туризма. *Зборник радова научне конференције „Истраживање,*

представљање, заштита и очување културног наслеђа Србије и српског народа“. Београд: Факултет за културу и медије.

Категорија М51

1. **Milenković, J.** (2018). Valorization of cultural tourist values of the city core of Niš according to the Hilary Du Cros Model. *Bulletin of the Serbian Geographical Society*, 98(2), 147–173.

Категорија М52

1. Стевановић, С., & **Миленковић, Ј.** (2017). Омладински туризам у функцији развоја Београда као туристичке дестинације. *Менаџмент у хотелијерству и туризму*, 2, 74–84. Врњачка Бања: Факултет за хотелијерство и туризам.
2. **Milenković, J.** (2018). Basics of development of adventure tourism on Suva Planina. *Collection of Papers – Faculty of Geography at the University of Belgrade*, 66(2), 85–103.

Категорија М53

1. **Миленковић, Ј.** (2017). Значај културолошких разлика у туристичким кретањима. *Годишњак факултета за културу и медије: комуникације, медији, култура*, 9, 367–391.
2. **Миленковић, Ј.** (2018). Антропогени потенцијали Града Лесковцу у функцији развоја културног туризма. *Лесковачки зборник, LVIII*, 317–336.

Категорија М63

1. **Milenković, J., & Mihajlović, I.** (2017). Požari – uzroci i posledice po razvoj turizma u parku prirode Stara planina. *Zbornik radova „Planska i normativna zaštita prostora i životne sredine“*. Beograd: Asocijacija prostornih planera Srbije, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet, 65–73.
2. **Milenković, J.** (2018). Geokološko vrednovanje Vučjanke metodom indeksa rekreacijskog potencijala i bonitacije. *Zbornik radova „Lokalna samouprava u planiranju i uređenju prostora i naselja“*. Beograd: Asocijacija prostornih planera Srbije, Univerzitet u Beogradu – Geografski fakultet, 43–51.
3. **Миленковић, Ј., & Малинић, В.** (2018). Научно опредељење Јевта Дедијера. *Зборник радова „Мементо Јевто Дедијер“*. Београд: Географски факултет, 105–119.

2. Опис дисертације

2.1. Садржај дисертације

Докторска дисертација Јелене Н. Миленковић, под насловом „Валоризација потенцијала Подрињско-ваљевских планина у функцији развоја специфичних облика туризма“ написана је на 300 страна. Дисертација садржи 8 уводних страна (насловне стране на српском и енглеском језику, страна са подацима о члановима комисије за преглед, оцену и одбрану дисертације, сажетак и кључне речи на српском и енглеском језику и садржај докторске дисертације). Садржи 253 стране основног текста и 36 страна литературе, извора, спискова слика, табела, скраћеница, прилога и биографије аутора (укупно 289 страна). Основни текст је употпуњен са 132 слике и 64 табеле. У раду је коришћена домаћа и инострана литература различитих тематских садржаја (206 библиографских јединица, 148 планских докумената, закона, уредби и статистичких извора података и 63 извора података). На последње три стране дисертације налазе се прилози у виду својеручно потписаних изјава о ауторству, истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и условима њеног коришћења. Уз штампану верзију, кандидаткиња је приложила и CD са докторском дисертацијом у PDF формату.

Структура и садржај текста одражавају уређен и конзистентан истраживачки концепт и омогућавају увид у целину рада. Текст дисертације заједно са илустрацијама чини јединствену целину. Фотографије су јасно приказане, илустративне и успешно интегрисане у текст. Теренске фотографије су углавном дело саме ауторке, док су оне чији су аутори друге особе јасно обележене. Уз слике и табеле дате су неопходне информације (наслов и извор). Карте, графикони и фотографије олакшали су анализу и допринели визуелној презентацији рада. Списак литературе обухвата 417 референци научне и стручне литературе, планских докумената, закона, уредби, статистичких публикација и интернет извора. Докторска дисертација Јелене Н. Миленковић усклађена је технички са предвиђеним нормативима за ову врсту писаног материјала, датим у „Упутству о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду“. Текст је припремљен у програму Microsoft Office Word, на странама формата А4, коришћењем фонта типа антиква (серифни фонт Times New Roman), величине 12 типографских тачака, са проредом реда 1. Технички су задовољени сви критеријуми слагања и прелома писаног материјала, а нарочито компактност, једноставност, прегледност и систематичност.

Докторска дисертација се састоји од 9 поглавља, повезаних у логичну и функционалну целину:

1. Увод (1–16),
2. Преглед постојеће литературе и досадашњих научних истраживања (17–22),
3. Теоријске и научне основе специфичних облика туризма (23–33),
4. Географски положај, граница и величина територије (34–48),
5. Природни ресурси Подрињско-ваљевских планина и њихова валоризација у функцији развоја специфичних облика туризма (49–168),
6. Друштвено-географски ресурси Подрињско-ваљевских планина и њихова валоризација у функцији развоја специфичних облика туризма (169–206),
7. Еволуција и карактеристике туристичког развоја регије Подрињско-ваљевских планина (207–223),

8. Перспективе развоја и просторна организација специфичних облика туризма у регији Подрињско-ваљевских планина (224–246),
9. Закључак (247–253).

Поглавља обухватају бројне поднасловне хијерархијски нижег ранга. Структура дисертације је јасна и прецизна у формалном и садржајном смислу.

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

У уводном делу дисертације кандидаткиња полази од савремених тенденција у развоју туризма, указујући на ограничења масовног туризма и све већи значај специфичних облика туризма као одрживог модела развоја туристичких дестинација. Полазећи од чињенице да регија Подрињско-ваљевских планина поседује разноврсне и аутентичне туристичке мотиве, формулисана је основна хипотеза да на овом простору до сада није спроведено свеобухватно и интегрално истраживање туристичких мотива значајних за развој специфичних облика туризма. Сходно томе, предмет истраживања усмерен је на научну валоризацију природних и антропогених ресурса регије, као и на утврђивање њихове улоге у савременим процесима туристичког развоја. Ради провере постављене хипотезе, кандидаткиња је дефинисала истраживачке циљеве, задатке и помоћне хипотезе, као и методолошки оквир истраживања. Истраживање је засновано на комплексном и интегрисаном методолошком приступу који обухвата примену општих и посебних научних метода, међу којима су поједине експериментално проверене, а друге развијене за потребе саме дисертације (СНАМ). Методолошки оквир обухватао је примену ГИС техника и просторних анализа, теренских истраживања, анкетирања и интервјуа, метода евалуације (М-GAM и СНАМ), као и различитих индекса и статистичко-математичких поступака, што је омогућило квантитативну и компаративну анализу природних, културних и туристичких ресурса. На тај начин обезбеђена је методолошка поузданост, конзистентност и мултидимензионалност истраживања. Целокупна концепција заснована је на интегралном сагледавању природних, друштвено-географских и туристичких карактеристика простора, чиме је омогућено издвајање најперспективнијих облика туристичког развоја.

У другом поглављу (**Преглед постојеће литературе и досадашњих научних истраживања**) кандидаткиња је извршила свеобухватну анализу релевантне научне и стручне литературе која се односи на регију Подрињско-ваљевских планина. Систематичним приказом резултата физичко-географских, друштвено-географских, туристичко-географских и регионално-географских истраживања обухваћен је широк временски период и значајан број аутора, чиме је обезбеђена поуздана научна основа за спроведено истраживање. Анализа литературе показује да су поједини природни, друштвени и туристички аспекти регије били предмет бројних истраживања, али претежно у оквиру појединачних микрорегија, тематских целина или појединих облика туризма. На тај начин је потврђена научна оправданост и актуелност предмета истраживања, као и његов допринос попуњавању уочене празнине у постојећим научним сазнањима.

У трећем поглављу докторске дисертације (**Теоријске и научне основе специфичних облика туризма**), кандидаткиња анализира еволуцију специфичних облика туризма, њихово појмовно и терминолошко одређење, квалитативне и квантитативне карактеристике и типологију, као и њихову корелацију са развојем туристичких дестинација и одрживим развојем. У поглављу је сагледана трансформација туризма од

фордистичког модела масовних туристичких кретања ка постфордистичком моделу заснованом на индивидуализованим, аутентичним и доживљајно оријентисаним туристичким искуствима. Наглашен је значај локалне заједнице, аутентичних природних и антропогених вредности, туристичких кретања мањег обима и одговорног управљања ресурсима као кључних предуслова одрживог туристичког развоја. Полазећи од релевантне научне литературе, кандидаткиња указује на сложеност и мултидисциплинарни карактер специфичних облика туризма, сагледава различите теоријске приступе њиховом дефинисању и класификацији и у складу са предметом истраживања и принципима одрживог развоја, предложила допуњену дефиницију специфичних облика туризма, чиме је дала и сопствени научни допринос теоријском уобличавању овог концепта. Теоријска разматрања повезана су са предметом истраживања, чиме је формиран чврст концептуални оквир за каснију анализу потенцијала и модела развоја специфичних облика туризма у посматраној регији.

Четврто поглавље дисертације (**Географски положај, граница и величина територије**) посвећено је анализи географског, физичко-географског и саобраћајно-туристичког положаја регије Подрињско-ваљевских планина, као и њеном односу према регијама са конкурентним туристичким потенцијалима. Полазећи од прегледа досадашњих научних ставова о просторном обухвату и границама регије, кандидаткиња систематично сагледава различите приступе у географској литератури и, на основу физиономских, геолошких, геоморфолошких и биогеографских критеријума, издваја границе регије за потребе истраживања. На тај начин је регија Подрињско-ваљевских планина први пут просторно дефинисана као јединствена и целовита регионална целина у оквиру прецизно утврђених граница, са јасно одређеном површином, дужином границе и просторним обухватом. Анализиране су физичко-географске карактеристике регије, административно-територијална припадност, као и саобраћајна доступност и повезаност са најзначајнијим емитивним центрима у земљи и окружењу. Посебна пажња посвећена је друмској, железничкој и ваздушној приступачности регије, уз примену метода изохрона и компаративне анализе положаја у односу на регије са конкурентним туристичким потенцијалима. Извршена анализа показује да Подрињско-ваљевске планине располажу повољним туристичко-географским положајем, нарочито у односу на највеће емитивне центре Србије, али да постоје одређена инфраструктурна ограничења која утичу на степен њихове туристичке валоризације.

Пето поглавље (**Природни ресурси Подрињско-ваљевских планина и њихова валоризација у функцији развоја специфичних облика туризма**) представља најобимнији и садржајно најкомплекснији део рада, у оквиру којег је спроведена свеобухватна анализа природних потенцијала истраживаног простора. У оквиру поглавља разматране су геолошке и геотектонске карактеристике, геоморфолошке карактеристике са геолокалитетима, климатски услови, хидрографске одлике, биодиверзитет, као и постојеће стање и мере заштите природе. У контексту развоја специфичних облика туризма, примењен је модификовани модел евалуације геолокалитета, на основу којег је извршена класификација и вредновање 38 геолокалитета, чиме су формулисане смернице за даљи развој геотуризма у регији. Квантитативна анализа рељефа спроведена је у програмском пакету QGIS коришћењем дигиталног модела терена, док су као основа послужиле топографске карте Војногеографског института размере 1:50.000. Методом валоризације планинарских стаза евалуирано је 35 стаза за пешачење, планинарење, алпинизам, јахање и планинарски бициклизам. Значајан део поглавља посвећен је анализи климатских услова,

заснованој на тридесетогодишњим подацима о температури ваздуха, релативној влажности, облачности, инсолацији, падавинама и ветровима. Ови подаци послужили су као основа за примену туристичког климатског индекса (TCI), којим су утврђени утицаји просечних вредности температуре ваздуха, влажности ваздуха, инсолације и ветра на физички комфор туриста. Уз идентификацију повољних и неповољних периода за развој различитих специфичних облика туризма, указано је и на ограничења анализе која проистичу из недовољне густине и неуједначене просторне распоређености метеоролошких станица. У наставку су анализирани хидрографски ресурси регије, при чему је извршена процена квалитета речних вода за купање (SWQI), као и класификација водотокова према погодностима за пловидбу кајаком, кануом и сплавом. Завршни део поглавља посвећен је биогеографским одликама простора, са посебним освртом на заштићена природна добра и промене у вегетационом покривачу. Анализирани су узроци и последице ових промена, уз приказ просторне динамике појединих типова вегетације и разматрање њиховог утицаја на визуелни доживљај простора и туристичку атрактивност дестинације.

У шестом поглављу (**Друштвено-географски ресурси Подрињско-ваљевских планина и њихова валоризација у функцији развоја специфичних облика туризма**) дат је преглед историјског развоја насељености регије, уз детаљну анализу демографских карактеристика и структура становништва. На основу анализе пописних података разматране су промене броја становника, природног прираштаја, густине насељености, старосне структуре, образовних и економских обележја становништва. Идентификоване су зоне демографске концентрације и депопулације, при чему резултати указују на тенденцију све израженије концентрације становништва у већим урбаним центрима и њиховом окружењу, док су рурална и планинска насеља изложена континуираном опадању броја становника и слабењу демографског потенцијала. Уочени су процеси депопулације и демографског старења, који су најинтензивнији у планинским и периферним деловима регије, иако управо ти простори располажу значајним потенцијалом за развој специфичних облика туризма. Анализирани су и људски ресурси као кључни фактор туристичког развоја, кроз сагледавање образовних и радних капацитета локалног становништва, њихове запослености у сектору услуга смештаја и исхране, као и ограничења која проистичу из неповољних демографских тенденција. Поред демографских и социоекономских обележја, у поглављу су детаљно обрађене културно-историјске вредности регије. Извршена је инвентаризација 24 непокретна културна добра, а њихова туристичка вредност процењена је применом посебно конципиране СНАМ методе валоризације. Анализом непокретних културних добара уочене су могућности развоја три подгрупе културног туризма: верски туризам, мрачни туризам и послератни (НОВ) туризам, као и могућности повезивања културно-историјских локалитета кроз тематске туристичке руте.

Седмо поглавље докторске дисертације (**Еволуција и карактеристике туристичког развоја регије Подрињско-ваљевских планина**) посвећено је анализи развојних токова туризма на простору истраживане регије. У првом делу поглавља дат је преглед историјског развоја туризма, са посебним освртом на формирање и развој најзначајнијих туристичких центара (Дивчибаре, Бања Ковиљача и Бања Врујци). Размотрени су кључни фактори који су утицали на њихову туристичку афирмацију, као и процеси формирања туристичке понуде, изградње смештајно-угоститељских капацитета, развоја саобраћајне доступности и ширења различитих туристичких активности. Анализа је показала да су се у регији најпре развијали рекреативни, излетнички и бањски туризам, док су се касније афирмисали и други облици туризма. Истовремено је указано на изражену

неравномерност туристичког развоја између Ваљевских и Подрињских планина, која је задржана и у савременом периоду.

У наставку поглавља детаљно су анализирани материјална основа туризма и савремени токови туристичког промета. Посебна пажња посвећена је развоју, структури и просторном распореду смештајно-угоститељских капацитета, њиховој искоришћености, као и степену развијености туристичке инфраструктуре и супраструктуре. Уочен је континуиран пораст броја смештајних објеката уз спорији раст укупних капацитета, што указује на доминацију мањих и специјализованих облика смештаја, као и изражену просторну концентрацију у одређеним општинама. Поред тога, идентификована су ограничења у развијености саобраћајне мреже, инфраструктурне опремљености, туристичке сигнализације и пратећих садржаја. Значајан део поглавља посвећен је анализи туристичког промета у периоду 1991–2023. године, кроз сагледавање кретања броја туриста и ноћења, структуре туристичке тражње, сезонских обележја и просторне дистрибуције туристичких токова. Применом релевантних индикатора туристичке функције сагледан је степен туристичке развијености појединих делова регије, чиме је пружен свеобухватан увид у досадашње развојне процесе, постојеће просторне диспропорције и основне карактеристике туристичког развоја регије Подрињско-ваљевских планина.

У осмом поглављу (**Перспективе развоја и просторна организација специфичних облика туризма у регији Подрињско-ваљевских планина**) представљени су резултати анкета спроведених међу носиоцима смештајно-угоститељске понуде и туристима, као и модели просторне организације и развоја специфичних облика туризма у посматраној регији. Резултати анкета смештајних капацитета показују да регију карактерише доминација малих и средњих објеката, висока сезонска и просторна дисперзија понуде, као и значајно учешће локалне радне снаге. Истовремено, уочава се релативно висока спремност угоститеља да се укључе у развој специфичних облика туризма и да прилагоде своју понуду захтевима туриста посебних интересовања, уз наглашену потребу за институционалном и финансијском подршком. Резултати истраживања туриста указују на доминацију домаће тражње, преовлађивање краткотрајних боравака, самосталне организације путовања и активности усмерених ка рекреацији и боравку у природи. Туристичка тражња је најчешће мотивисана одмором, спортско-рекреативним активностима и културно-историјским садржајима, при чему се посебно издваја значај природних ресурса као основног фактора атрактивности регије. Анализом планских и стратешких докумената, уочено је фрагментално планирање развоја туризма на општинском нивоу што онемогућава сагледавање развоја специфичних облика туризма на нивоу регије и искоришћености регионалних туристичких потенцијала, као и стварање јединственог и конкурентног туристичког брэнда. На основу потенцијала за развој специфичних облика туризма, главних мотива туриста, просечне дужине боравака, размештаја смештајно-угоститељских објеката, дефинисан је модел просторне организације специфичних облика туризма кроз издвајање функционалних туристичких зона и центара, уз хијерархијску структуру развоја и идентификацију приоритетних облика туризма. Издвојено је укупно седам туристичких зона, у оквиру којих је идентификовано десет туристичких центара. Истакнуто је да услед међусобне повезаности природних и антропогених туристичких ресурса на простору целе регије, развијености саобраћајне инфраструктуре и динамике туристичких кретања, а у функцији позиционирања регије као интегралног туристичког производа специфичних облика туризма, границе између туристичких зона треба тумачити као флуидне и међусобно прожимајуће.

У деветом поглављу (**Закључак**) на систематичан и целовит начин сумирана су најзначајнија сазнања до којих је кандидаткиња дошала истраживањем регије Подрињско-ваљевских планина, при чему је дата критичка интерпретација добијених резултата и изведени су релевантни закључци о могућностима развоја специфичних облика туризма. Потврђено је да регија располаже значајним, али недовољно валоризованим природним и антропогеним ресурсима, те да досадашњи развој туризма карактеришу просторна неуједначеност, инфраструктурна ограничења, демографска регресија и институционална фрагментираност. Примењена методологија омогућила је проверу постављених хипотеза и дала поуздану основу за дефинисање модела просторне организације и одрживог развоја специфичних облика туризма, заснованог на интеграцији ресурса, полицентричном развоју и јачању улоге локалне заједнице. Истакнуто је да предложени модел представља научно утемељен оквир за даље стратешко планирање и унапређење туристичке функције регије, уз нагласак да будући развој превасходно зависи од ефикаснијег управљања постојећим потенцијалима и доследне примене принципа одрживог развоја.

3. Оцена дисертације

3.1. Савременост и оригиналност

Докторска дисертација кандидаткиње Јелене Н. Миленковић представља савремено, научно утемељено и методолошки заокружено истраживање у области туристичке географије и регионалног развоја. Тема дисертације је актуелна и у потпуности је усклађена са савременим тенденцијама развоја специфичних облика туризма и концептом одрживог управљања туристичким дестинацијама. Истраживање је засновано на интегралном географском приступу који повезује природне, друштвене, демографске и туристичке факторе развоја простора у јединствен аналитички оквир. Кандидаткиња је успешно повезала савремена теоријска сазнања са резултатима сопствених истраживања, чиме је формирана целовита научна основа за вредновање туристичких потенцијала Подрињско-ваљевских планина. Посебан квалитет рада огледа се у систематској инвентаризацији и свеобухватној валоризацији природних и антропогених туристичких ресурса, а које до сада нису биле спроведене на овако комплексан начин у предметној регији. Оригиналност дисертације потврђује се применом интегрисаног методолошког концепта који обједињује регионално-географску анализу, географске информационе системе, морфометријске анализе, савремене методе туристичке валоризације и теренска истраживања. Посебну научну вредност представља примена метода M-GAM и CHAM, као и њихово комбиновање са другим квантитативним и квалитативним методама ради добијања поузданих резултата. Значајан допринос оригиналности рада огледа се у обимним теренским истраживањима, анкетању туриста и носилаца туристичке понуде, као и анализи њихових ставова, потреба и очекивања. На основу добијених резултата кандидаткиња је идентификовала најзначајније туристичке ресурсе, али и ограничења која успоравају развој специфичних облика туризма у истраживаној регији. Оригиналан научни допринос представља и интегрално сагледавање туристичког потенцијала читаве регије као функционалне просторне целине, а не као скупа појединачних локалитета. Савременост истраживања огледа се и у анализи односа туризма, заштите природе и принципа одрживог развоја, који данас представљају један од најзначајнијих праваца развоја туристичке науке. Посебну вредност има укључивање савремених просторних анализа и ГИС технологија, чиме су

резултати истраживања добили висок степен прецизности и практичне применљивости. Кандидаткиња није остала само на идентификацији потенцијала, већ је на основу научно утврђених чињеница предложила модел просторне организације развоја специфичних облика туризма. Предложени модел представља оригинално решење које омогућава функционално повезивање туристичких ресурса, рационалније коришћење простора и равномернији регионални развој. Посебно је значајно што су резултати истраживања повезани са важећим планским и стратешким документима, чиме је обезбеђена њихова непосредна примена у пракси. Савременост рада огледа се и у сагледавању утицаја актуелних демографских, инфраструктурних и институционалних процеса на могућности туристичког развоја. Кандидаткиња је критички анализирала постојеће стање туристичке валоризације и указала на несразмеру између расположивих ресурса и њихове тржишне афирмације. Научни приступ заснован је на објективној анализи великог броја просторних, статистичких и теренских података, што резултатима истраживања обезбеђује висок степен поузданости. Оригиналност дисертације огледа се и у издвајању приоритетних туристичких зона и центара, као и у дефинисању оптималних праваца будућег туристичког развоја регије. Резултати истраживања представљају значајан допринос унапређењу методологије туристичко-географских истраживања и могу послужити као модел за истраживање других планинских регија Србије и ширег региона. Дисертација успешно повезује фундаментална научна истраживања са потребама просторног планирања, туристичке политике и регионалног развоја, што додатно потврђује њену научну и практичну вредност.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

Коришћена литература представља један од значајних квалитета ове докторске дисертације и у потпуности је усклађена са предметом, циљевима и методологијом истраживања. Кандидаткиња је показала висок степен научне информисаности и темељно познавање савремених научних достигнућа из области туристичке географије, регионалне географије, геотуризма, одрживог туризма и валоризације туристичких ресурса. Приликом израде дисертације коришћен је обиман фонд домаће и иностране научне литературе, који обухвата монографије, научне чланке, зборнике радова, докторске дисертације, просторне и стратешке документе, статистичке публикације, картографску грађу и релевантне интернет изворе. Посебан значај има чињеница да су анализирани радови водећих домаћих и страних аутора који се баве проблематиком туристичке валоризације, специфичних облика туризма и просторног развоја.

Коришћењем литературе на српском и енглеском језику кандидаткиња је обезбедила широк научни оквир за разматрање истраживане проблематике. Литература новијег датума има значајно учешће у укупном броју библиографских јединица, што дисертацији обезбеђује висок степен актуелности и усклађености са савременим научним токовима. Истовремено, коришћени су и класични научни радови који представљају темељ развоја географске и туристичко-географске мисли, чиме је обезбеђен неопходан историјски и теоријски контекст истраживања.

Кандидаткиња је у теоријском делу дисертације критички анализирала најзначајније научне концепте који се односе на развој специфичних облика туризма, туристичку валоризацију и регионални развој. У теоријском делу дисертације кандидаткиња је дала критички осврт на најзначајније радове који се односе на природне и друштвене одлике Подрињско-ваљевских планина, као и на развој специфичних облика туризма. Као посебно

значајни издвојени су радови: Ј. Цвијић (1912, 1921, 1924, 1926), Д. Петровић (1951), Р. Лазаревић (1962, 1988, 1994, 1996), Љ. Ћирковић (1975, 1977), М. Спасојевић (1979), М. Зеремски (1980, 1984), Р. Б. Јовановић (1981, 1982), О. Савић (1987), Н. Пјевач (1997, 2002), М. Васовић (2003), С. Симић (2008, 2016), Д. Поповић (2015), као и бројни новији аутори који се баве туристичком валоризацијом, геотуризмом, одрживим туризмом и применом географских информационих система у просторним истраживањима. Поред тога, анализирани су и радови иностраних аутора који су поставили теоријске основе савремене туристичке валоризације и развоја геотуризма, као што су Ferguson (1998), Bruschi и Cendrero (2005), Pralong (2005), Reynard (2008), Newsome и Dowling (2010) и други. На основу критичке анализе доступне литературе кандидаткиња је закључила да су досадашња истраживања најчешће била усмерена на појединачне аспекте природних или туристичких вредности Подрињско-ваљевских планина, док је изостао њихов интегрални регионално-географски приступ. Управо је тај уочени недостатак представљао један од основних научних мотива за израду ове докторске дисертације.

Поред научне литературе, кандидаткиња је користила бројне просторне планове, стратегије развоја туризма, планове управљања заштићеним природним добрима, законску регулативу и документацију надлежних институција. Значајан део емпиријске анализе заснован је на статистичким подацима Републичког завода за статистику, Републичког хидрометеоролошког завода, Агенције за заштиту животне средине и других релевантних институција. Посебно треба истаћи коришћење просторних база података, топографских карата, сателитских снимака и географских информационих система, који су омогућили прецизну просторну анализу истраживане регије. Велики значај у истраживању имају и подаци прикупљени током обимних теренских истраживања, који су успешно интегрисани са подацима из литературе и званичних извора. Кандидаткиња је показала способност критичког вредновања литературе, не задржавајући се само на приказу постојећих сазнања, већ их је повезала са резултатима сопствених истраживања. Литература није коришћена само као извор информација, већ као основа за формулисање научних проблема, постављање хипотеза и тумачење добијених резултата. Библиографска грађа је систематично прикупљена, правилно цитирана и у потпуности одговара научним стандардима израде докторске дисертације. Избор литературе показује да је кандидаткиња стекла свеобухватан увид у досадашња научна достигнућа која се односе на предмет истраживања. Разноврсност и квалитет коришћених извора обезбедили су високу научну утемељеност теоријског и емпиријског дела рада. На основу увида у коришћену литературу може се закључити да је кандидаткиња показала висок степен научне зрелости, самосталности и компетентности у избору, анализи и критичкој интерпретацији релевантних извора.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

Анализом методолошког концепта и резултата истраживања може се закључити да докторска дисертација кандидаткиње Јелене Н. Миленковић представља резултат обимног и систематичног научно-истраживачког рада заснованог на савременим и научно признатим методама туристичко-географских и туризмолошких истраживања. Примењена методологија у потпуности је прилагођена предмету, циљевима и постављеним хипотезама истраживања, што добијеним резултатима обезбеђује висок степен научне поузданости и валидности. Полазећи од чињенице да је предмет истраживања комплексан и обухвата

природне, друштвене, просторне и туристичке компоненте развоја регије Подрињско-ваљевских планина, кандидаткиња је применила интегрални и интердисциплинарни методолошки приступ. Такав приступ омогућио је сагледавање сложених међусобних односа географских елемената и њиховог утицаја на развој специфичних облика туризма. Методологија докторске дисертације обједињује методе научног истраживања, методе просторне анализе и методе презентације добијених резултата, што представља један од значајних квалитета рада.

У оквиру општих научних метода кандидаткиња је користила аналитички и синтетички метод, метод генерализације, дедуктивни метод, метод класификације, компаративни метод, метод корелације, статистичко-математички метод, картографски метод и методе географских информационих система. Анализа је примењена приликом проучавања литературе, просторних карактеристика и туристичких ресурса, док је синтеза омогућила интегрално сагледавање свих елемената географског простора и формулисање научно заснованих закључака. Компаративни метод успешно је примењен у анализи просторних и временских разлика између појединих делова истраживане регије, као и приликом поређења туристичких потенцијала различитих локалитета. Метод корелације омогућио је утврђивање функционалних односа између природних, друштвених и туристичких показатеља, док је статистичко-математички метод обезбедио квантитативну анализу и поуздану интерпретацију добијених резултата.

Посебну вредност дисертације представља примена већег броја специјализованих метода туристичке валоризације, које су одабране у складу са карактеристикама анализираних туристичких ресурса. За вредновање геолокалитета успешно је примењен модификовани модел M-GAM (Modified Geosite Assessment Model), који представља један од најсавременијих метода евалуације геонаслеђа. Применом овог модела омогућено је истовремено вредновање научних, естетских, функционалних и туристичких вредности геолокалитета, уз уважавање ставова стручњака и посетилаца. За анализу планинарских, пешачких, бициклистичких и јахачких стаза примењен је Ferguson-ов метод валоризације, чиме су на објективан начин процењене њихове просторне и морфометријске карактеристике. Квалитет површинских вода анализиран је применом индекса Serbian Water Quality Index (SWQI), што је омогућило процену погодности водотокова за купалишне и рекреативне активности. За вредновање река са аспекта кајакаштва и сплаварења примењена је међународно прихваћена класификација пловности водотокова, док су климатски услови анализирани применом климатско-туристичких индекса (TCI). Вредновање непокретних културних добара спроведено је применом посебно конципиране СНАМ методе. Овако широк спектар примењених метода омогућио је свеобухватну и научно утемељену процену туристичких потенцијала регије.

Веома значајно место у методолошком поступку заузимају географски информациони системи (ГИС), који су коришћени за прикупљање, обраду, просторну анализу и картографску визуелизацију података. Применом програмских пакета Global Mapper и QGIS формиране су просторне базе података и израђен велики број тематских карата, које су омогућиле јасно сагледавање просторних законитости и односа међу анализираним појавама. Картографски метод није коришћен само за графичку презентацију резултата, већ и као важан аналитички инструмент у свим фазама истраживања.

Посебан значај у реализацији истраживања имала су непосредна теренска истраживања. Кандидаткиња је обишла велики број локалитета, извршила непосредна запажања, прикупила податке о стању туристичких ресурса и проверила резултате

истраживања. Поред непосредне географске опсервације, примењене су методе анкетирања туриста и сарадње са представницима туристичких организација, планинарских удружења, локалних институција и других релевантних субјеката. На овај начин прикупљени су оригинални емпиријски подаци који до сада нису били систематизовани у научној литератури. Добијени резултати су критички анализирани, међусобно упоређени и проверени са расположивим литературним, статистичким и просторним изворима, чиме је обезбеђен висок степен поузданости закључака.

Све примењене научне методе међусобно се допуњују и представљају јединствен методолошки систем који у потпуности одговара постављеним циљевима и задацима истраживања. Комбинацијом класичних географских метода, савремених квантитативних поступака, ГИС технологија, специјализованих метода туристичке валоризације и теренских истраживања, кандидаткиња је обезбедила висок научни квалитет добијених резултата. Може се закључити да су избор, начин примене и интерпретација научних метода у потпуности адекватни предмету истраживања и представљају једну од највећих вредности ове докторске дисертације.

3.4. Примењивост остварених резултата

Поред значајног теоријског доприноса, докторска дисертација кандидаткиње Јелене Н. Миленковић има изражену апликативну вредност, што представља један од њених најважнијих научних квалитета. Добијени резултати истраживања могу наћи широку примену у области просторног планирања, развоја туризма, заштите природе, управљања туристичким дестинацијама и регионалног развоја. Посебан значај дисертације огледа се у чињеници да су природни и антропогени туристички ресурси Подрињско-ваљевских планина анализирани применом савремених и међународно прихваћених метода туристичке валоризације, што омогућава објективно сагледавање њихових развојних потенцијала. Истраживање је реализовано у форми студије случаја, али примењени методолошки концепт може успешно послужити као модел за вредновање туристичких потенцијала других планинских и руралних подручја Србије са сличним природним и друштвеним карактеристикама.

Практична вредност дисертације огледа се и у могућности непосредне примене добијених резултата приликом израде просторних планова, стратегија развоја туризма, програма одрживог развоја, планова управљања заштићеним природним добрима и других планских докумената на локалном, регионалном и националном нивоу. На основу систематске анализе природних, друштвених и туристичких потенцијала кандидаткиња је идентификовала развојне приоритете и предложила мере за унапређење туристичке понуде Подрињско-ваљевских планина. Предложене мере засноване су на принципима одрживог развоја и рационалног коришћења природних ресурса, што им обезбеђује значајну применљивост у пракси. Резултати истраживања могу представљати поуздану основу за доношење стратешких одлука у области туристичког развоја, као и за дефинисање приоритета инвестиционе политике у туризму.

Апликативност дисертације посебно долази до изражаја у области управљања туристичким ресурсима и креирања нових туристичких производа. Извршена валоризација геолокалитета, планинарских и пешачких стаза, водотокова, заштићених природних добара, културног наслеђа и других туристичких атракција пружа поуздану основу за њихово ефикасније туристичко активирање. Добијени резултати могу послужити туристичким

организацијама, локалним самоуправама, управљачима заштићених подручја и другим институцијама приликом планирања туристичке инфраструктуре, креирања тематских туристичких рута и унапређења квалитета туристичке понуде. Истовремено, предложени модел вредновања туристичких ресурса може бити примењен и приликом идентификације нових локалитета погодних за развој специфичних облика туризма.

Посебан практични значај имају резултати добијени применом географских информационих система. Формирана просторна база података, тематске карте и ГИС анализе могу бити коришћени као основа за континуирано праћење просторних промена, планирање туристичког развоја, управљање природним ресурсима и доношење одлука у области просторног развоја. Овако формиран геоинформациони систем представља значајан аналитички алат који омогућава повезивање просторних и организационих података, моделовање различитих развојних сценарија и лакше управљање туристичким просторима.

Практичну вредност имају и резултати емпиријских истраживања добијени анкетирањем посетилаца и анализом туристичке понуде, јер указују на ставове корисника, ниво туристичке атрактивности појединих локалитета и најзначајније развојне проблеме. Ови резултати могу бити од непосредне користи туристичким организацијама и локалним управама приликом дефинисања маркетиншких активности, креирања туристичких производа и унапређења квалитета услуга. Истовремено, они представљају поуздану основу за праћење ефеката будућих развојних мера и процену њихове успешности.

Остварени резултати имају значај и са научноистраживачког становишта, јер могу представљати полазну основу за будућа истраживања туристичке валоризације, геотуризма, активног туризма, одрживог управљања туристичким дестинацијама и регионалног развоја.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самосталан рад

На основу анализе докторске дисертације кандидаткиње Јелене Н. Миленковић може се закључити да се ради о оригиналном и научно утемељеном истраживању, израђеном у складу са савременим методолошким и научним стандардима који важе за ову врсту научних радова. Кандидаткиња је током израде дисертације показала висок степен самосталности у дефинисању предмета и циљева истраживања, избору и примени одговарајућих научних метода, критичкој анализи литературе, прикупљању и обради емпиријских података, као и у интерпретацији добијених резултата. Научни допринос дисертације, квалитет методолошког приступа, обим и систематичност теренских истраживања, као и способност синтезе великог броја просторних, статистичких и туристичких показатеља, несумњиво потврђују научну зрелост кандидаткиње и њену оспособљеност за самосталан научно-истраживачки рад.

Посебно треба истаћи успешно овладавање савременим методама туристичке валоризације, применом географских информационих система и других квантитативних метода, што представља значајан квалитет ове докторске дисертације. Досадашња научноистраживачка активност кандидаткиње, као и објављени научни радови из уже области истраживања, додатно потврђују њен континуирани научни развој и усмереност ка проблематици која је предмет докторске дисертације. Комисија сматра да је успешном израдом докторске дисертације кандидаткиња потврдила да поседује потребно научно знање, истраживачку компетентност, методолошку оспособљеност и академску зрелост за

самостално бављење научно-истраживачким радом у областима туристичке географије и туризмологије.

4. Научни допринос

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Резултати до којих је кандидаткиња дошла у докторској дисертацији представљају значајан научни допринос у области туризмологије. Као најзначајнији научни доприноси могу се издвојити следећи:

- унапређена је методологија туристичко-географске валоризације природних и антропогених туристичких ресурса применом интегралног и мултикритеријумског приступа,
- створена је свеобухватна теоријско-методолошка основа за процену потенцијала Подрињско-ваљевских планина за развој различитих специфичних облика туризма,
- по први пут је извршена интегрална туристичка валоризација најзначајнијих природних и антропогених туристичких вредности истраживане регије применом савремених метода евалуације (M-GAM, CHAM, TCI, Ferguson-ов модел, SWQI и других),
- формирана је јединствена географска информациона база података и израђен је већи број тематских карата које представљају значајну основу за даља научна истраживања и просторно планирање,
- идентификовани су кључни фактори који условљавају развој специфичних облика туризма и утврђени су њихови просторни и функционални односи,
- предложен је модел одрживог туристичког развоја Подрињско-ваљевских планина заснован на рационалном коришћењу локалних ресурса и принципима одрживости,
- потврђене су постављене научне хипотезе и значајно су проширена научна сазнања о туристичким потенцијалима, ограничењима и могућностима развоја истраживане регије.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Истраживања туристичких потенцијала планинских подручја Србије до сада су најчешће била усмерена на анализу појединачних природних или друштвених елемената туристичке понуде, док су интегрална туристичко-географска истраживања читавих регионалних целина била знатно ређе заступљена. У већини досадашњих радова природни и антропогени туристички ресурси посматрани су одвојено, без свеобухватног сагледавања њихових међусобних просторних и функционалних односа. Кандидаткиња је у докторској дисертацији применила савремен и методолошки добро утемељен приступ који обједињује географске, туристичке, просторне и еколошке аспекте развоја Подрињско-ваљевских планина. На тај начин превазиђен је традиционални дескриптивни приступ туристичкој валоризацији и успостављен интегрални модел проучавања туристичких потенцијала регије.

Један од најзначајнијих научних доприноса дисертације огледа се у успешној интеграцији више савремених метода туристичке валоризације у јединствен методолошки оквир. Примена модификованог M-GAM модела, Ferguson-овог метода, индекса SWQI, климатско-туристичких анализа, CHAM метода, просторних ГИС анализа и теренских истраживања омогућено је објективно и вишекритеријумско вредновање туристичких

ресурса. Комбиновањем квантитативних и квалитативних метода кандидаткиња је обезбедила висок степен поузданости добијених резултата и избегла ограничења која носи примена само једног метода процене. На тај начин створен је методолошки модел који може бити примењен и у истраживањима других планинских регија Србије.

Критичком анализом природних и антропогених туристичких вредности кандидаткиња је показала да Подрињско-ваљевске планине располажу изузетно разноврсном ресурсном основом за развој различитих специфичних облика туризма. Истовремено је указано да досадашњи степен туристичке афирмације није у складу са реалним потенцијалима овог простора. Истраживањем су идентификована најзначајнија ограничења туристичког развоја, међу којима се издвајају недовољно развијена туристичка инфраструктура, неуједначена просторна организација туристичке понуде, недовољна промоција појединих локалитета и недовољно повезивање природног и културног наслеђа у јединствен туристички производ. Посебан квалитет рада представља чињеница да су наведени проблеми анализирани на основу егзактних показатеља, просторних анализа и резултата непосредних теренских истраживања.

Полазне хипотезе докторске дисертације успешно су потврђене. Утврђено је да природне и антропогене вредности Подрињско-ваљевских планина представљају чврсту основу за развој геотуризма, планинског, пешачког, бициклистичког, авантуристичког, рекреативног, руралног и других специфичних облика туризма. Доказано је да интегрална туристичка валоризација омогућава реалнију процену туристичких потенцијала од досадашњих парцијалних приступа. Такође је потврђено да примена савремених метода туристичке евалуације и географских информационих система значајно доприноси објективности резултата и доношењу квалитетнијих планерских одлука.

Значајан научни допринос представља и предложени модел одрживог туристичког развоја Подрињско-ваљевских планина. За разлику од досадашњих приступа који су били усмерени претежно на појединачне туристичке локалитете, кандидаткиња је предложила интегрални концепт развоја заснован на рационалном коришћењу природних ресурса, очувању животне средине, укључивању локалне заједнице и међусобном повезивању различитих туристичких производа. Предложени модел заснован је на реалним просторним потенцијалима и уважава постојећа инфраструктурна, еколошка и друштвено-економска ограничења, што га чини применљивим у пракси.

Резултати истраживања значајно су проширили фонд научних сазнања о туристичким потенцијалима Подрињско-ваљевских планина. Систематизован је велики број просторних, физичкогеографских, друштвеногеографских и туристичких података који до сада нису били интегрисани у оквиру једног научног истраживања. Посебан значај имају резултати теренских истраживања, којима су прикупљени оригинални подаци о стању туристичких локалитета, инфраструктуре и туристичке понуде, као и ставовима посетилаца и других релевантних актера туристичког развоја.

У научни допринос дисертације спада и формирање свеобухватне географске информационе базе података о туристичким ресурсима Подрињско-ваљевских планина. Креиране тематске карте и просторне базе података представљају значајну основу за будућа научна истраживања, просторно планирање и управљање туристичким развојем. Географски информациони систем омогућава континуирано допуњавање новим просторним подацима, анализу просторних промена, моделовање различитих развојних сценарија и ефикасније управљање туристичким ресурсима. На тај начин дисертација

добила вредност која превазилази оквири једног научног рада и представља значајну основу за будућа истраживања и примену у пракси.

Комисија сматра да резултати докторске дисертације представљају оригиналан научни допринос у области туризмологије, јер значајно унапређују постојећа сазнања о методологији туристичке валоризације, одрживом развоју планинских туристичких простора и могућностима примене савремених просторних анализа у туристичко-географским истраживањима. Добијени резултати имају не само научни, већ и значајан практични потенцијал, јер представљају поуздану основу за даља истраживања, просторно планирање и управљање туристичким развојем Подрињско-ваљевских планина и других сродних планинских регија.

5. Закључак и предлог комисије

Након детаљног прегледа докторске дисертације и упознавања са научним и стручним радом кандидаткиње, Комисија закључује следеће:

1. Кандидаткиња Јелена Н. Миленковић израдила је докторску дисертацију под насловом „Валоризација потенцијала Подрињско-ваљевских планина у функцији развоја специфичних облика туризма“. Дисертација садржи 253 стране основног текста, 36 страна литературе и извора, као и прилоге, спискове табела, слика и карата, биографију аутора и законом прописане изјаве. Основни текст је употпуњен одговарајућим бројем тематских карата, табела, графикона и фотографија, које доприносе јасноћи приказа резултата истраживања. Дисертација је логично структурирана и организована у девет међусобно повезаних поглавља која чине јединствену научно-истраживачку целину.
2. Кандидаткиња је користила обимну и савремену домаћу и инострану научну литературу (417 референци), коју је критички анализирала и адекватно применила у складу са предметом, циљевима и задацима истраживања. Коришћена литература у потпуности покрива област истраживања и представља поуздану теоријску основу докторске дисертације.
3. Докторска дисертација припада научној области Геонауке, односно ужој научној области Туризмологија, за коју је матичан Географски факултет Универзитета у Београду.
4. На основу анализе и оцене докторске дисертације, Комисија констатује да је реч о оригиналном, самосталном и научно утемељеном делу, чији резултати представљају значајан допринос развоју туризмологије. Дисертација представља резултат систематичног и зрелог научно-истраживачког рада, заснованог на савременим научним методама и интердисциплинарном приступу. Примењене методе су правилно одабране и доследно примењене, што је омогућило проверу постављених хипотеза и формулисање научно заснованих закључака. Композиција рада је логична, а сва поглавља су међусобно функционално повезана и у потпуности усаглашена са постављеним циљевима истраживања.
5. Досадашња научноистраживачка активност кандидаткиње, објављени научни радови и успешно реализована докторска дисертација потврђују њену научну компетентност и континуирано бављење проблематиком туризмологије.
6. Комисија констатује да кандидаткиња испуњава све законом прописане услове за јавну одбрану докторске дисертације, укључујући и услове који се односе на

објављене научне радове (14 научних радова од чега 4 рада са SCI и SSCI листе) у складу са важећим прописима, Законом о високом образовању, Статутом Универзитета у Београду и Статутом Географског факултета.

7. На основу целокупне анализе докторске дисертације, добијених резултата и изведених закључака, Комисија констатује да је кандидаткиња успешно истражила сложен проблем туристичке валоризације Подрињско-ваљевских планина, применом савремених метода евалуације туристичких ресурса, просторних анализа и географских информационих система. Научни задатак дисертације у потпуности је реализован, а постављени циљеви и хипотезе успешно су остварени и потврђени. Резултати истраживања представљају значајан научни и практични допринос унапређењу методологије туристичко-географских истраживања, као и планирању одрживог туристичког развоја планинских подручја Србије. Комисија сматра да је кандидаткиња током израде докторске дисертације показала висок степен научне зрелости, методолошке оспособљености и самосталности, те да је у потпуности оспособљена за самосталан научно-истраживачки рад.
8. Имајући у виду све наведено, Комисија са задовољством предлаже Наставно-научном већу Универзитета у Београду – Географског факултета да прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидаткиње **Јелене Н. Миленковић** под називом **„Валоризација потенцијала Подрињско-ваљевских планина у функцији развоја специфичних облика туризма“**, изложи је на увид јавности и упуту на коначно усвајање Већу научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду, јер су за то испуњени сви услови.

У Београду, 28. јун 2026. године

чланови Комисије:

др Снежана Вујадиновић, редовни професор
Универзитет у Београду – Географски факултет

др Марија Белиј Радин, ванредни професор
Универзитет у Београду – Географски факултет

др Немања Томић, ванредни професор
Универзитет у Новом Саду – Природно-математички факултет,
Депарتمان за географију, туризам и хотелијерство